

Rahjas Weesis ar pe-
lilumem malsā:
Ar pefuhiftchanu
eelschēme:
Bar gadu 2 rbl. 75 lap.
" $\frac{1}{2}$ gadu 1 rbl. 40 lap.
" $\frac{1}{4}$ gadu 90 lap.
Rīga fanemot:
Bar gadu 1 rbl. 75 lap.
" $\frac{1}{2}$ gadu 90 lap.
" $\frac{1}{4}$ gadu 50 lap.
Ar pefuhiftchanu
ahfremē:
Bar gadu 3 rbl. — lap.
" $\frac{1}{2}$ gadu 1 rbl. 60 lap.

Mahias Meejis

Mājas Beesis išnabžk weenreis nedesā, treshdeenās. — Ar kaitru numuru išnabžk literarisks veelikums un kaitru mehnēst semskovības veelikums.

Saturo: Par gaisu muhsu dīshwolīds. (Turpinajums.) — Laut-faimneežibas, amaikeežibas un ruhpneežibas iſſlakde Jelgavā. (Tur-pinajums.) — Šalti adwolati uſ lauseem. — Par muhsu dībives mehru. IV. — No eelfāsenies: a) Waldibas leetas. b) Baltijas notikumi. c) No zitām Kreeviļas pufem. — No Rīgas. — Rūgneežiba. — Lirgu ūnās. — No abrsemem. — Telegra-mas. — Dāshadi ralſi: Par hipnotismu. (Turpinajums.) — Kapebzīlvels jau no dabas neprot pelzt? — Raſtūf spēzīnāschana jaur elestribu. — Babrlabota petroleja. — Jaunala roze. — Atrodumš.

Literariflā Peelikumā: "Laba partīja." — Latveekšu latvasklīnežība 1894. gadā. (Turpinajums.) — Seltēni: Modes apgebēti. — Par seltenu apgehrbeem zeturīšs wišpahrejšs bseidafchanaš sveibīšs.

Par gaisu muhsu dsihwoklōs.

S. Alfnis. (Turpinajums.)

Bet kahdas pahrmainaš noteek istabas gaisā, kurā uſ turas zilwelki? Mehs finam, ka zilwels ee-elpo ſlahbelli un ifelpo oglſlahbi. Tā tad zilweleem pilditā istabā iſ suhd ſlahbellis un ſakrabjas oglſlahbe. Scheit wareti kahds jautat, lamdehk tad paſaules telpās ſlahbelka daudsums nemaf nepaleek masaks, kaut gan jau gabu tuhlof ſcheem to iſleetojuſchi ſawam uſtiram miljoneem dſihw neelu? Nedsat — ſcheit augu walſts iſpalibds kufoneem. Tomehr lopi uſnem ſlahbelki un ifelpo oglſlahbi, tamehr augi uſnem oglſlahbi un iſdwesč paſaules telpās ſlahbelki. Ja lopu un augu walſts weena otrai tā neispalihdsetos, tad abas jau fen buhtu iſmiruſchas. Nebuh neweera ſcheit aifrahdi, ka tamdehk eeteizams dſihwojamā telpās turet pułes un ſatus ſtahdus, jo wini pahrlab telpu gaisu, iſdwesdami ſlahbelki un patehredomi oglſlahbi. Likai nakti pułes wajaga no gulanum iſtabam iſnest ahrā jo naktis, tumſā, ſlahdi ee-elpo tāpat ka lopi un zilwel ſlahbelki un ifelpo oglſlahbi, tā tad peepalihdſ ſabojat iſtabas gaisu. Bilweleem ſlehgīas telpās elpojot, ka jaſazits, pamiasinas, ſlahbelka daudsums gaisā un paleelina oglſlahbes daudsums. Bil wajadſigs ſlahbellis zilwel dſihwibas ſpehlam un zil kaitiga war buht oglſlahbe wini labllahjibai, tas muuſ jau paſihiſtams. Tomehr oglſlah bei wiſu ſabojata gaisa launumu uſkraut, ka to ſenak do rija, nedrihlſtam. Schahdi uſſlati jounalā laikā atſtaht jo tee rund pretilm veedſihwojumeem. Taſniba, tihr oglſlahbe ir nahwigta. Ge-elfvodami maifijumu, kas i 100 dałam gaisa satur 5—10 dałas oglſlahbes, ſajuhtan reiboni un galwas ſahpes, muuſ paleek nelabi ap ſird un muhs pahrnem tōti nepatih'amas juhtas. Gaisā, ka pa $\frac{3}{10}$ dałai ſastahw iſ oglſlahbes, nomirst ihſā laik lopi un zilwelki. Tomehr iſmehginaſumi veerahdiuſchi, tā zilwels wehl juhtas deesgan ſchirgts, ja ſlehgīas telpās i masak oglſlahbes, nekā 1 dałak uſ 100 dałam gaisa. Oglſlahkumwes ſtrahdneeki nereti ee-elpo toħdu gaisa maifijum un tomehr paleek weseli. Bet ſamaitatā iſtabas gaisā i reti kād wařak oglſlahbes, nekā 1—4 dałas uſ 1000 dałam gaisa. Tā tad muuſ jaatsihiſt, ka oglſlahbe ween newa buht par aebloni ſamaitata gaisa launumu eefhaidam.

wina neuskrabjas istabās nahwīgā daudsumā. Un tamehr eenahldami istabā, kur elpojuschi wairak zilwelkū, tā kā us 1000 dalam gaisa otrodama jau 1 dala ogłskahbes, dihsumā fajutisim fewischku smaku un buhsum preespeesti atsītees, ka gaisīs fabojats. Deguns schai finā lotti usmanigs teesnefis. Kas schet par wainu? Tamdeht mehs to paschu nemanam, ee-elpodami maifjumu, kur us 1000 dalam tīh rā gaisa peemaits tas vats daudsums, t. i. 1 dala ogłskahbes? Zahdu un wehl dauds konzentretaku (fareshgitaku) maifjumu mehs waram ee-elpot bes behdam un nejuhtamees nebuht neomuligi. Schi dihwaino saltu mums ißskaidrojuschi Dibud-Neimond's un Pettenkofers. Wini peerahdijuschi, ka fabojata gaisī samehram ar ogłskahbi uskrabjas lahda gaisejada weela, kuru Dibud-Neimonds nosauzis par „antropotolfsinu“. Mehs finam, ka schai weelai ir fewischka smaka un ka wina isplatas wifur, kur dsīhwo netihri zilwelkī. Schi weela atdalas ir zilwela mēhas zaur plauscheem un ahdu, ta pēder pē organiskām weelam un lotti labprāht eesuhzās wilnā, spalvās un tapetem nodrīskajuschiā seenās. Se-
wischki ilgi schi weela usglabajas melndā preelschmeids, tamdeht ilgi nehfatas melnas drehbes wairak smurd, nelk pelekas, waj haltas. Antropotolfsins ir nahwiga weela, ir giftis, us to jau aistrāhda winai nosaukums, jo wahrs „antropotolfsins“ apfihmē pa latviskt „zilwelkū gifti“. Winas kūmislaids fastahws mums wehl nav pafishīams, bet, spreeshot pehž pastahwigās fewischķas smakas, mums jadoma, ka winas kūmislaids fastahws ir deesgan pafishwigs. Pettenkofers peerahdija, ka antropotolfsins uskrabjas zilweleem pilditās telpās samehram weenā daudsumā ar ogłskahbi. Ja istabās ir us 1000 dalam gaisa uskrabju-
sees 1 dala ogłskahbes, tad gaisīs newis tamdeht jau neseletojams, ka tur tilbauds ogłskahbes, bet gan tamdeht, ka tur antropotolfsins uskrabjees muhsu weselibai kaitīgā daudsumā. Jo wairak istabā ogłskohbes, jo wairak tur ari buhž antropotolfsina. Newaredami pāšča antropotolfsina daudsumu aprehlinat, tamdeht ka winsch nav wehl pētekoſchi labi ispehtits, mehs pehž Pettenkofera preelschīmēs anmeeringamees arrehlinadami ogłskohbes daudsumu

Daschadi rafshi.

Var hipnotismu.

No. 5 i d w a l d a
(*Turingium*.)

Ziti slowenalee hipnotismia pehineeli hipnotiskas parah-dibas eedala tä: Liébois (laši Ljeboa) 2 palahpeend 3 ar 4 apalschdakom piemaja. Bernheims 9, Forels 3 un Molls 3, proti, pee 1. palahpeena buhtu jaapeeralsta tah-das parahdibas, kur subjektam ažis zeeti un kur tas täs nespehj atwehrt, kur tas sajuht nogurumu, 2. kur meesas dasas tusteschanas aikatiga no hipnotisetaja gribas un 3. kur suhd prahut juhtelli un pilniqi brihwa tusteschanas.

Ari siis eedalischanas now dibinatas un ilkeis nesa-
friht ar praktisleem mehginajumeem. Te buhtu labak ja-
eewehro paruna: lo newar gelt, to newar nest, jo lä war
eedalit lahdü dabas parahdibu, kuru wehl tik loti mas-
nossibl.

Ikkatris buhs b'sirdejis, kā noteek domu usmineschana, bet droshibas pehz to astahftischu. Persona A. astahj istabu, B. nu ifwehl kahdu preefchmetu, teiksim lampu, kuru W'am jaatron. Kad A. atkal eenahl, B. panem to zeeshi aif rokas, wed to aplahrt pa istabu un pee tam stingri domā tilai pee lampas. Tā fotojuschi kahdu laizimu un atkal lampai garam ejot A. teiz it pareisi, kā tam bija jausmin lampa. Schahdu parahdibu isskaidro tā: B. domā stingri pee lampas un zaur to rada sawās meesās nerwou lustibu. Schi lustiba isheet is B. meesam un aif-sneeds A., kur eetiluse atkal meesās fatrizina tur nerwous tahdā pat kahribā, kā pee B., radidama A. smadsenēs tahdas pat domas, kahdas bija W'amun tahdejadi nu A. usmin B. domas. Wifs schis lustibas spehls ir wifai neezigs un wajaga buht meesās koti nojmalzinateem nerweem, kas schahdu lustibu war sajust, famanit!

Si peewestà peemehra redsejäm, ta domas radija kustib; mehs finam, ta kustib war radit tilai spehls; ta tab

doman ir spehls, un proti: darit eespaidu us otru, jet
ar weenu wahrdū — eespaidot.

Atrīšaschānos, kur preekschā stahbinschānas rada ee
spaidu, plāschāla apmehrā sauz par sugestiju; sawad
gara stahwolli, jaun kuru preekschā stahbinschānas eespaido
nosauz par sugestibilitati. Wisa dīshwe pilna su
gestiju: dīshschānas pehz beedribam, wajadīsba domas iſ
mainit, sagīksties wahrdōs u. t. t. Schaurala nosīhī
saprotam ſem sugestijas atrīšaschānos, kur eespaids teel
panahkis, otru vahrleezinot par lahdas leetas pareisibū
Ja lahdas atronas nepatiyklamā stahwolli un naw ve
farjis, tad aſinis waigdā war daudſtreiſ ſadſicht newaini
nigais jautajums: kamdeht tad tu pefarli? Tā tad ap
galwodami, ka lahdas pefarjis, mehs nereti panahlam, te
tas ari teescham noteek. Muhsu wahrdōs iſteiktās domas
tahdejadi ir darijuschas eespaidu un mehs ſcho personu
sugestejuschi. Sugestija, kuru Latveeschu mehle nokrītīſin
par eedweschānu, hipnotismā spehls leelu lomu un tam

„Ikkatu reis”, sala Bernheims, „lad domas eespeeschad smadsenes un tur top peenemtas ispildischanai, mumsi idarischanas ar fügestiju. Reahdejadi un zaur lahdri prahtr domos ari ne-eelbuhti smadsenes — waj zaur waibsteem spihdoschu preelschmetu apluhloschanu, waj zaur flonam waj zaur atminu, taustischamu waj lahdā gitadačā, pat ne saprotamā, kahria — jeb kura idejo, kas satustina smadseni trauzinlus, ir fügestiju.

Muhsu smadsenes pat normalā, moschā stahwolli lot labprahf padodas eestahstischana; mums ir eedsimta leht ižiba, kas muhs speesch peenemt teikto par pateefibū. Aio salakā stahw smadsenu pallaušiba, padewiba, sura rabe dsihšchanos ispildit doto pawehli. Kad kahdam sala, latam us peeres muscha, tad tas melonisli līks roku pee peeres watbuht pat juvis kodeenu. Moschā stahwolli smadseni automatišķi darbiba leelā mehrā faistita. Pahrdomascha nas spehls pastahwigi kontrole un karo pret smadseni instinktiivo juschanu un automatisko (neapsinigo paschdar bibu) darbibu; muhsu wesenais prahis meh gina nospeel

smadsenu lehttizibu un palkausibū; smadseneš ar laiku tah-dejadi eeron, nelad bes eepreelschejas prahia pahrraudsibas lo peenemt un ispildit. Hipnoše täpat ka normala (lahrtiga, dabiga) meega schis waditajs — spehls top wahjinats, ja ne pawisam isnihzinats. Un te kur eemeelis, kapehž ikkatra ideja schahdā stahwolli teek no smadse-nem bes jensuras peenemita un tuhlit ispildita ar leelu akuratibū un leelu uszihitibū. Smadsenu automatisla (ne-ayziniga) paschdarbiba, neaplarota no smadsenu pahrbau-ditaja spehla, dara wišu, lai waretu ispildit ideju darbds. Tä tad hipnotisms nerada nelo jaunu, tas nerada paschu eestlahstischanas peenemischanu, bet tilai nomaita us laiku smadsenu pahrraudsitaju darbibū.

Peegreesfam tagad muhsu wehribu tuval pašchai hipnotisetai personai. Weeni no pirmajeem mehginajuumem hypnotisma laukā ispehtija, ka eemidsinamo nostahdot kaut lohdā stahwolli, radās tam peemehrigeet gihmja waibsti. Tä peem. saleekot plauksiu un pirkstus duhre, gihmis idwesdā dušmas, veelokot aikal pirkstu galus pee luhpami, kā pee rokas buſchās — tuhlit ari parahdas ſmaidi u. t. t. ARI otrādā kahriibā ir isdariti ifmehginajumi. Scharlo ir mehginajis ar koti labeem panahlumeem aiskustinat nervous, kurei pahrvalda gihmja pantus, ar galwanisko strahvu un latru reif pee sawa nervou fatrizinajuma waibsti peenem peederigo ifskatu. Tamlihdsigus mehginajumus aikahrtojot ir panahlis, kā nostahdot weenu puši ſchahdā un otru puši zitodā stahwolli, gihmja panti peenem latris sawā puše noteiktos wilzeenus, tä peem. weena puše luhdī Deewu, otra pahrgalwigi ſmejas. Scheem eksperimenteeem Scharlo peegreesch leelu ſwaru, tapehz ka tee pilnigi peerahda ſmadseenu automatisko darboschanos. — Doti beeschi eewed ſubjektu pilnigā kataloepſtijā (meesas ſihvumā), tä kā pat ir eespehjamis to noguldit us diweem krehſleem, ſeelokot us weena galwu un us otra kahjas papehſchus, beska widus eelektos.

Senuo's hipnoes patapteenos nevaran manit nelaħda
prahha organa neħbejgi fu: eemid sinamais osħ, reds, biseb
fa' pilnigi mosħa tħabwolli. Ne ja ħażi bissajja hipnoe,

pee feerneekem beesgan ne-ehrti, tade ht augfchmineteem
feerneekem wajabsetu issludinat laikrakids, kad pee teem
un teem tirgotajeem war dabut minu seerus pirlt. Itin
labus hafsteinas seerus bija isslahdijis ari Jahnis Beitanis,
Sunakstes Beitanis.

Sweets wielslabais bija baronam Tornowam, Bistra-
mam un M. Jomertam.

Tahlat eewehrojami dauds bija iſſtahbitiſtihſtais Kurſemes ſchlinkiſ. Rigaſ pahrdotawas gan ori peedahwā Kurſemes ſchlinki, bet tam no Kurſemes ſchlinka naw ne wehſis. Iſſis Kurſemes ſchlinkiſ ir iſſis gaſhduſs, bet tagad maſ war dabut neviſtolu, tadehk tas ſauv ſla wu ſaudejis. Patehretajeem, kas gribetu iſſtu Kurſemes ſchlinki dabut, wajadſetu greeftees taiſni vee poſcheem raſhotajeem, kur tee ne tilkveen dabutu labu prezji, bet ori lehtali, nela zaur tigotajeem. Pirmās godalgas par ſchlinkeem dabuja Fr. Gauja un L. Aufmans.

Dahrskopibas nodala gan nebija fewischki plascha, bet tas gan nahk no tam, k. i. wehl mas dahrskopibas raschōjumu til agrā laikā dabujami, bet ari te bija deesgan lo ee- wehrot. Leelako kolekziju swaigu kirschu bija isskahdijis J. Lejeneels un no falmu dahrskopibas J. Geschewitzs Felgawā. Gewehrojami labas pascha audzinatas sehllas bija isskahdijuschi J. K. Peens, dahrfsneeks Zihrawā un T. Edelmanis Libes-Behrses Kligrds.

Gewifchki interesanta bija mahzibas preefchmetu nodata.
R. Freimianis bija istohbdijis bagau trahjumu lopu baribas augu. Sche warejam redset, ka ari muhsu wezakee semkopji nopeetni felo un lafa laufaimneezielas ralstus un tos sawas fainmeezielas ismehgina un pahrbauda wajtee ari winu apstohkleem noder. Schahdus semkopjus ari nekad nedfird schlendam par laufaimneezielas ralsteem, ka tee nefam neder, het tee tilai preezajaš, ka schahdi ralsti top pasneegti, kur tee war pamahzibas smeltees un sawas fainmeezielas isleetot.

Loti bagatu krahjumu kaitigu dahrfa augļu koku ee-naidneelu bija iſtahdijis muhſu zentigais dahrſkopis J. Vejeneeks. Kukaini bija sakrahii ſpirā pudelītēs un tadehli iſflatijās lā dſihwi, kas preeſch apluhkotajeem bija loti patiņkami, pee tam pee latra kukaina bija peeslikts augļu koku ſarinſch, kur wareja redzēt lahdus nedarbūs un poſtu latris padara. Ari aprakſti fatram bija klaht, kur wareja apluhkotaji laſit, ſā kaitigi muhdschi apkarojami.

Tahtak interesantu kābjumu no daschadeem lineem bija iestādījis Rīgas politehnikas profesors Pētuhls, kurš sevišķi dauds par sinkopibū intresejas un wahrzīstī ūrakstījīs arī daschas grahmatas.

No iſſtahditeem mudukeem eeweħribu peltija tikai linu ūlakajamà masħina, kura iſrahdijsas deesgan praktiċi li ee-riħkota.

Usakus lauklaimneezibas nodakai bija iſſtahdijsis Hugo Hermann Meyers Riga daudj un daschadus peenfaimuee-žibas riħlus, bet kuri fawa dahrguma deht mas eeweħro-

Turpretim eewe h̄isbu gan pelnja Nobela peenaseparatori un kahdi aparati, ar kura palihsibū wareja isdarit pusestundas lailā 20 peena analīses, aparatus ari darbinaja.

Kaftu adwokati us laukeem.

Kaltu adwokateem prahwu wechana ir wenigais pelnas awots un tee sawus clientus ar nenoplizinateem maleem is rolam neisslaisch.

Kaktu adwołati ne tilween pilsehtas, het ari us laukeem spehle sawa fina it apflauschanu lomu; manim schkeet, wehl leelaka mehra, nela pilsehtas. Noskatootees pagastu teesu sehbdes, mehs redsam arween waj tas paschas personaas vee prahwam peedalamees, la alteerius us flatuwes. Un las tad schee ir tahdi par prahwu dalibneeleem? Nu, uekas zits, la ta dehwetee „kaktu apilati“. Kaktu adwołati us laukeem ir — bijuschi skrihweri, las schaubigu at gadijumu debk saudejuschi weetu, waj teem libdfigas personaas, waj ari zekas taisni no muhsu widus, la parasiti us zitu kustonu meesam. Daschadu teesu sehbdes apmelle dami un teesu ustawods eegrahbstidamees, tee eeguwuschi schahdas tahdas teesos finaschanas. Pee dascham pagastu teesam fastopam pa diweem, pa trim un wehl waial schahdu „paragrafsneelu“ un „punktineelu“. Boti dauds prahwneelu mells pee scheem „putneem“ pabalsta un pee winu gubrajeemi wahrdeem apmeerinajuma un, lai sawas prahwas minnetu uodod laa nehdeiem.

Kaktu adwokati labprahrt apmellē krogus un sapulzes, lai buhtu labaka ijdewiba laudis us pr-hwooschanos us-nudinat. Tas wineem ari itin lehti isdodas, jo wimi prahwneekem arween pa prahtam runā. Daschs labs, es waru drofschi apgalwot, prahwu nemas ne-eesahltu, bet-te nu luhlk fahds wihrs, kas fina likumus, kas jau daschā labā prahwā bijis par pilnwarneeku un weillu mehli eestahsta, ka prahwa „wifadā finā winnejama“, lai tikai winam atdodot pilnwaru. Protams, leelaka dala prohw-neeku newehlas valiki ziteem pakat — latrs zensħas buht wihrs! It ihpoſchi pee jauneem schahdas domas atron siptu atbalſ.

Bet tagad zelas jautajums: Vai laktu advołati us-nemas par velti prahvu weshanu? — Protams, ka ne Ja laktu adwołateem laimejas prahwas usswejot, tad te bes jebkabdām leelām pułhem tās dabun west pret kreetni atmaksu. Wispirus protams felo ta fauktas „magatitschais“, ka twails pirti, pee lam pilnwarneeks peedseras un suhdsetajs leelas, ka winisch gan tagad pretineekam parahdischot, ka ar winu teesatees ne-esot wiś nelaħds jok. Wina pilnwarneeks esot wiħrs, kas leetu saprotot. — Daxbi prahwneeli pat uſliz laktu adwołateem parada pee džihschanu. Bet kahdi panahkumi tad beeshi ween isnahl. Nu, ka parahda prafitajs nedabun ne plikas kapeikas redset — pilnwarneeks peedsiħto naudu paġlejhi jawā ka batā. Ja ari winu suħħas par to, tad tomeħr naw ne kahdu panahkumi, jo „laktineeli“ ir gandriħiż wiċċi tħadwiħri, no fużeem neka naw fo nemit.

Waj laku adwolati ari prot uistjetas prahwas la pee nahkas iwest? — Jaaibild, la reti, koti reids gabijumds jo wini pa leelakai dasai usnemas nepeatefas prahwas west, luras now winnejamias. Winu noluks ari nan winnet, bet tikai prahwneeleem istulshot kabatas. Tomeh scho tumjho goda wihru darba lauks ir deesgan plasch un sawa sinā ari eeneigas, jo iweizibā un nekaunigā patibā tee stipri lihdsinajas pilsehtu „laktineeleem“. Kae winu usstahditas prahwas un prahwu aifstahweschanas in noopeetni nollaujjees, buhs atskahrtis, la ihstaas taisnibas un pateefibas juhtas scheem wihreem ir tilpat swesch as la ihstaais likumu jehdseens un nosihme. — Bet ar nepa teefibu tahku neteek, jo: „Fiat justitia, pereat mundus!“ (t. i. taisnibai janoteek, kaut pasaule tadehk eetu bojā!) — Pee pagasta teesas prahwu pasaudejujschi, wini ar to wi neapmeerinas, bet pahrsuhds pee otrsas instanzes — sem neeku wirsteesas, eeteildaami prahwneeleem, kureem win par aifstahwem, la otrā instanzē „wijsadā sinā winne shot“. Protams, la wini top atkal no jauna ar naudz pabalstiti. Bet ja nu ari pee otcas instanzes paspehls t. i. ja pagasta teesas spreediums teek apstiprinats, ta prahwneeli nereti no saveem schaubigeem taisnibas aifstahwjeem dabun dīrdet: „Ja, braudsī, es tur waira nela newareju darit, wini wisi ir us weenu roku!“

Baut lausku usmušinaschanu us prahwošchanos pagast teefas teek toti ar weltigeem darbeem apgruhtinatas. Kſcho rindinu ralſtitajs eeweherojis, tab pee daschām pagast teefam gandrihs puſe no prahwam ſtahw faktu adwokati rokās. Bagastu teefu teefneſcheem, kuru veenahlums ir wiſpirms abas puſes mehginat ſameqrlnat, ir toti gruhts uſdewums un tilai toti reti iſbodas to tad iſdarit, jo weenaſ prahwneelu puſes aifſtahwetajs ir faktu adwokatis Tahds aifſween baſchijas, ka wiſch zaur labprahligu iſ lihgſchanu dabutu masak nopełnit, ziteem wahrdem ſafot tam ſchehl, ſawas prahwas uſtizetaju, kuru jau bija ſawoſtihkl̄s dabujis, neiſuhktu waſā valaift. — Bes tan preelſch „funktineeleem“ prahwoſchanas ir patiħlams laika ſawellis, kur tee war ſaweeem ſawadeem dſihwes uſſlateem dot ſinamu weidu, laſ ahruſ teefas naw til labi eespeh jauns. Beidsot wehl kautini — neſinatneeki norunā, koo tee war pee teefam mehrootees pat ar mahziteem adwoka teem. Un tahda ſlawa, luħl, kairina. Tadeħi ari war redset, ka „funktineeli“ ſtarpbriħſħd̄s teefas telpu preelſch iſtabā leelas, ſtahfa . . . laſ winuſ nepaſiħst, tam tihi waj jadomā, ka wini ſtrahd̄ pateeff ſwehtibas pilnu darbu, zensħas prahwneeleem ar likumu palihdset. Bes laſ winuſ vaſiħst, tam aan jadomā gluschi zitadi.

Bil dascha laba prahwneela suhri, gruhis pelnitās ka-peikas iā neaistek neleetibam, kas bija nolemtas dīshwes-usturam un ziteem teizameent noluukleem! Bil deenu tā-nenolawē paschā nepeegeeschamakā darba laikā!

Gewe hrojot wiſu ſcho, newaram teesham ſapraſt, kadeh tif daudſ prahwneelu ſawas kabatas iſtakſho, lai waretu kaku adwołatu kabatas atkal pildit, kadeh ſaujas uſmu- ſinattees uſ prahwoſchanos un uſtiz prahwas „funlineeleem”, kuras paſchi ar daudſ labaleem panahkumeem war galā west?

Buhtu gan laiks, ka prahwneeki schinis goismas laikds sawas prahwas neustizetu schahdeem tahdeem „tumscheem goda wihereem“, kuri, la is veedsihwojumeem redsams, prahwoneekus sawds tihklös babujuschi, ar'netulschoteem ma-keem wis wairs nepalaisch wačā. Brahwu weschana ir „funktineelu“ weenigais pelnas awoits, no ka wini pahr-teek un tadehk par welti wis nela nedara. Mahzitu ahrstu — ihstu palihgu (adwołatu) truhkuus mums pehdejā laikā wis wairs naw, pee kureem waram greestees pehz padoma sareschgitakās prahwās.

Bet tomehr wišlabakais padomis wišpahri ir : neprah-
tees. Prahwoschanas naw nelahda goda leeta un neat-
nes nelahdas svehičas. Ja mas ween tik lahdī eespeh-
jams istilt, tad gan dauds labaki: neprahwotees. Ja nu
tomehr lahdreis bes prahwoschanas nepawifam newaretu
istilt, tad jagreeschās pee leetprateja — ihla adwolata
un newis pee lautlahda „funkineela“ — „laktu apilata“.

Mr. Siborffis.

Var mihsu dsihwes mehru.

(GL MR. 30.)

IV

Labibas lauki semes wirsū sevishki pehdejds gadds teek eewe hrojamī paplašchinati. Semikopis gribedamis pawa irot sawus eenahkumus nereti it weenlahrschi paleelina tihrumus. Baltijā labibas lauku un pka vnu leelums pehdejds gadu desmitds leeliski peenehmees. Un kā Baltijā, tā tas ir ari wišpahri semes wirsū. Tahdejadi tad pasaules tirgds teek sawestī milfigi labibas krajhumi. Sevishki daschas semes, kā Indija, Australija un Argentina iswedumus stipri pawa irojuščas. Argentinas kweeschu rašcha 1889. gadā bijuse tik 16 milj. bušchelu*) jeb apmehram 8—9 milj. puhru leela, bet 1894. gadā ta jau bijuse ap 100 milj. bušchelu jeb apmehram 55 milj. puhru leela, no kurās peh „Deutsche Rundschau für Geographie und Statistik“ finam,

puſe iſwēſta uſ muhſu labibas galveno nonehmeju un patehretaju — Wahziju. Te mehs redsam, zitkailiga konkurențeene mums paſaules tirgū labibas apgahdaſchanas finā raduſees Argentīnā. Zitas ſemes, kā Seemei-Amerika, Australija, Indija u. t. t. ſcho konkurenți padara wehl jo bihſtamaku. Labibas paſaules tirgū ſapluhſt milſigi krahjumi, bet ne tā ſpehjigi nonehmeji — patehretaji. Leels daudzums lauſchu tatschu nespēhj peeteekoschā mehrā eegahdatees peeteekoschi dauds pahrtikas weelu. Wini aif naudā truhluma — kura ſtipri manami ſatezejuſe un ſakrahjuſees mas kapitaliſtu rokās — pefpeesti par dauds knapinatees uſtura finā un tā faktot tilkā ſahri noſtatitees uſ leelajeen labibas krahjumeem, kuri welti gaida uſ nonehmeem — naudigeem patehretajeem. Zahdas parahdibas, kurām wehl peeweenojas labibas uſpirzeju — ſpelulantu daschadee „knifi“, nospeesch labibas zenaſ un ſemkopjeem gruhti laiki klaht. Muhſu ſemkopjeem ſchēe gruhtee laiki jo ſahpigī ſajuhtami. Wini tatschu ſemi pa leelakai dalai eepirkā un nonomajatājōs gādōs, kad labibas un linu zenaſ bija dauds augſtakas un ſemes zenaſ tika uſ to ruhpigalo ſaſkruhmetaſ un peeweno tas ſemkopibas raſchojumu zenu augſtumam. Schajds apstahkds ſewiſchki melkejami un weenigi atrodami muhſu gruhto laiku zehloni. Kā lai mehs iſbehgam, waj wiſma atweeglinam gruhtos laikus? Uſ „leelisku“ labibas zenu zelschanos welti gaidit. Winas, kā iſ ſche peemineteem apstahkleem redsam, newar tuwakā nahkotnē eewehrojani zeltees. Kā tad lai lihbamees? Gruhti paſihdſetees. Daschu gruhto laiku zehloni nowehrschana, kā jau agrakaisrahdits, neſtahw muhſu rokā. Bet tomehr war dauds ko darit. Nu ko tad?

Mums jazens̄has labibu tahdejadi raschot, ka ta mums wehl pat pee tagadejām semajām zenam atmet labu pelnu. Kā tas eespehjams? Weenigi tahdejadi, ka to ari muhsu spartigais un eewehe rojamais semkopibas un domenu ministris Jermolows̄ sawd̄s rafstd̄s, kā peemehram „Неурожай и народное бедствие“ ajsrahda, ja mehs nuhju semi apsinigi mehslošim ar stassu mehsleem, mahksligeem mehsleem un to ruhpigi apstrahdasim pehz jaunlaiķu prājumeeem, ar pahrlaboteem semkopibas rihleem, kā arkleem, dselšu ezescham, rindu sehjmaschinam u. t. t. Tikai tahdejadi mehs labibu raschodami waram zeret us leelaku pelnu. Ja mehs to ne-eewehe rojam, tad wiss welti, welti muhsu sweedri, welts muhsu darbs! Ar wezajeem semkopibas rihkeem mehs nelad ne-eespehjim jazenstees ar tam semeni, kur labibu raschojot isleeto wisjaunakos pahrlabotos sentonibas daikus. Kā tas noteik Amerikā un Mokar-Gironā

opibus vultus, u tas novei Amerika un Walut-Eropa, tur semi ar jau pat ar twailu arkleem. Kä lai zilsweks tä jakot failām rolam eespehj fazensiees ar maschinam! Keur senak wiſi vagastu eedſihwotaji zaureem rūdeneem pa naltimi nihla fungu rijās labibu kuldami, tur to tagad it veegli mas deenās padara kultmaschinas. Tahdi teek aīs-aupits daudz darba ſpehla — un tas maksā naudu — dahrgats par maschinam, kuras pee tam wehl pastrahdā abaki. Tapebz ari muhsu Augstā Waldiba weizina daschado ſemkopibas maschinu un riħlu un mahkſlīgo meħslu iſpla- iſchanos. Bet ko dara „Balt. Wehſtn.“ Tas taħdaš leetas, o wiſi eewehrojamee tautas fainmeeli par labu atsinuſdji, apkar. Wiſs winam ir mode un nosodams, lai ta ari buhnu nepeezeeschama dſihwes wajadſiba, kā kreetna pahrtila, glihts pajuhgs, ehri weſeligi dſihwolkli, peellahjigas glihti pa- gatawotas dreħbes, ſemkopibas maschinas, Sweedru jeb „Wahzſemes“ arlli, dſelsu ezeschas u. t. t. No ta wiſa muhsu ſemkopjeem esot jaſargotees. „Balt. Wehſtn.“ tiħri ā ahrprahħā nirgajas par jaumlaiķu ſemkopibas riħkeem, ā arkleem, ezescham u. t. t. Tahdeem „arkleem un eze- cham“ wiñsch faka, „leel diwus firgus preekħha un ap- greech taħlač ſemi glischi uſ otreem fahneem“. Mu ſemkopis, ā wiñsch nirgajas gaidot uſ labu raschu. „Bet lila druisku agaibit!“ iſſauzas „Balt. Wehſtn.“ un tuħlin teħwiſħi taſtaħsta, kā „neaugot wairiś nelas zits, kā neħahles“ (ſt. B. W. sch. g. Nr. 112). Pat daudz mas gliħtaku pa- ahgu tas ne-eereds. Muhsu ſemkopji dſihwojot kundfiski, iſchlehrdig, schuhpojot un brauzot lepnods pajuhgħds. Lai iſſla famees, ko wiñsch wahrdi pa wahrdam faka:

^{*)} 1 buschelis = aymehram 36₃₃, litreem = 29 stopeem.

